

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Summæ Theologicæ Scholasticæ Et Moralis

In Quatuor Partes Distributæ

In qua de Incarnatione Verbi & Mysteriis vitæ Christi, nec non de Sacramentis in genere & singulis in specie succinctè & dilucidè tractatur

Herincx, Wilhelm

Antverpiæ, 1675

Disputatio I. De Definitione Sacramenti, & Differentiâ Sacramentorum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72963](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72963)

Tractatu non unico, ne nimium excreſcat, ſed pluribus explicabimus; & in praſenti quidem illa, qua tum Sacramenta omnia generice ſpectata, tum qua Sacramentis novae Legis in communi, vel ſaltem pluribus conveniunt, nec non ea, qua in ſpeciali pertinent ad Sacramentum Baptiſmi, quod eſt caterorum janua, & Sacramentum Confirmationis, quod eſt Baptiſmi velut complementum ſeu conſummatio.

DISPUTATIO PRIMA.

De Definitione Sacramenti, & Differentia Sacramentorum.

QUESTIO I.

De Nomine Sacramenti.

1. Sacramentum à ſacro derivatum.

Antiquius apud profanos Scriptores ſumebatur pro certo pignore à litigantibus depoſito.

In iure ſumitur inter proſtantium.

In ſcriptura frequenter pro ſacro occulto, Graeco myſterio.

Interdum etiam pro ſecreto ſacro.

NOMEN Sacramenti à ſacro derivatum juxta diverſas ad rem ſacram habitudines diverſas ſortitur ſignificationes. Nam primò antiquitus, teſte Varone l. 4. De Lingua Latina prope finem, ſumebatur pro pignore ſeu pecunià à litigantibus deponi ſolita apud Gentilium pontifices, eà conditione, ut pecunia illius qui cauſa cederet, divino cultui ſeu ærario cederet, in poenam injuſtæ litigationis, victor verò luam reciperet.

Secundò etiam jùramenta, eò quòd fiant per res ſacras, vel ipſa tamquam ſacra inviolabiliter ſervari debeant, dicuntur ſacramenta. Qui nominis uſus etiam in Jure invaluit, ut patet ex L. Sacramenta puberum C. Si ad verſus venditionem, & Can. Si publicis, & Can. Qui Sacramento 22. q. 4. Similiter Tertullianus lib. ad Martyres c. 3. ſponſionem factam in baptiſmo vocat ſacramentum.

Tertiò frequenter in ſcriptura uſurpatur pro re occulta, ut ſacramentum ſit quaſi ſacrum ſecretum, quod Græcè dicitur myſterium, ut Sap. 2. Neſcierunt ſacramenta Dei. Ad Ephes. 1. Ut notum faceret ſacramentum voluntatis. & alibi. Quibus locis in Græco correſpondet vox myſterium: quæ etiam à latino Interprete ſubinde eſt retenta, ut Matth. 13. 1. ad Cor. 13. & alibi. Et utraq; vox eſt poſita ad Ephes. 3. ubi ait Apoſtolus: Notum mihi factum eſt ſacramentum..... prout poteſtis legentes intelligere prudentiam meam in myſterio. Subinde tamen vox ſacramentum vel myſterium ſumitur pro ſecreto, etſi non ſacro, ut pro occulta quadam & notabili malitià, 2. ad Theſſal. 2. Myſterium jam operatur iniquitatis. Apoc. 17. Sacramentum mulieris & beſtia. Vel per quamdam analogiam pro ſecretis Regum & amicorum; ut Tobia 12. Sacramentum regis abſcondere bonum eſt. Et Proverb. 20. Et qui re-

velat myſteria &c.

Hinc ulterius factum eſt, ut non tantum res ſacræ & ſecretæ, ſed etiam illarum ſigna ſubinde à ſcriptura & Patribus dicantur ſacramenta. Sic ad Ephes. 5. conjugium dicitur ſacramentum magnum, eò quòd ſignificaret conjunctionem Chriſti cum Eccleſia. Et eodem ſenſu Apoc. 1. agitur de ſacramento ſeptem ſtellarum. Patres vide apud Suarez in præſatione. Inter quos Auguſtinus l. 4. de Symbolo ad Catechumenos, nomine Sacramenti appellat exorcifmos, inſufflationes & reliquas ceremonias, quas nos Sacramentalia appellamus.

Ex dictis patet, quàm falſo Lutherus l. de Vnde reſol. Cap. 17. Babylonica c. de matrimonio ſcripſerit: Non habet univerſa ſcriptura ſancta hoc nomen, Sacramentum, in ea ſignificatione, quæ noſter uſus, ſed in contrariâ. Vbiq; enim ſignificat, non ſignum rei ſacræ, ſed rem ſacram, ſecretam & abſt. qm. Quamvis idem poſtea in aliis libris nomen Sacramenti in hac ſignificatione mordicus defendat contra Carolſtadium & Zwinglium.

Denique communi uſu Eccleſiæ, Patrum & omnium poſteriorum Doctorum, nomen Sacramenti ſpecialiter accommodatum eſt ad illa ſigna ſacra, quæ ſimul ſunt ſacramentum ſeu ſanctificantiâ, ſive ad ſigna rei ſacræ quæ ſanctificantis. Et hoc modo Baptiſmum & Confirmationem ſacramenta vocat Cyprianus l. 2. Ep. 1. quæ eſt ad Stephanum dicens: Tunc enim demum planè (aliàs plene) ſanctificari & eſſe filii Dei poſſunt, ſi ſacramento utroque nſcantur. Vide eundem l. 2. Ep. 3. ad Cecilium, ubi de Sacramento Euchariftiæ. Et l. 4. Ep. 7. ad Magnum, ubi de Baptiſmi ſacramento ſalutari eſt ſermo. Similiter Eccleſiæ Sacramenta hoc nomine appellat Tertullianus, Laſtantius, Hilarius, Hieronymus, Auguſtinus, quos citat Bellarm. l. 1. de Sacram. c. 7. Proinde non novum, ſed vetuſtiſſimum eſt in Eccleſia Dei nomen Sacramenti in ſenſu præſato; adeò ut in Latina Eccleſia omnes linguæ

3. Interdum etiam pro ſigno rei ſacræ & ſecretæ.

l. de Vnde reſol. Cap. 17. Babylonica c. de matrimonio ſcripſerit: Non habet univerſa ſcriptura ſancta hoc nomen, Sacramentum, in ea ſignificatione, quæ noſter uſus, ſed in contrariâ.

4. Communi Patrum & Eccleſiæ uſu ſumitur pro ſigno rei ſacræ ſanctificantis.

Sic hoc nomen usurpare, immo instituire licuit Ecclesia.

Et congruit huic acceptioni Etymologia.

vulgares hoc nomen retinuerint, ut Italica Gallica, Hispanica, Germanica, Flandrica &c. Licuitque indubiè Ecclesiæ hujusmodi nomen tali sensu usurpare, aut etiam instituire, quantumvis in Scripturis non haberetur; uti nomina Trinitatis, Personæ, consubstantialis &c. quæ non sunt in Scripturis expressa, Ecclesia merito usurpat ad explicandas fidei veritates in Scriptura contentas. Denique congruit postremæ significationi ipsa nominis Etymologia: Sacramentum enim aptè deducitur à sacrandò, ut significetur illud quod sacrat seu sanctificat, sicut medicamentum dicitur id quod medetur, & nocumentum id quod nocet. Ea verò Symbola extèrna seu ceremonias sacras, quas Ecclesia Catholica hoc sensu Sacramenta appellat, veluti instrumenta gratiæ verè hominem Deo consecrare seu ipsum sanctificare suo loco patebit ex Scriptura & aliis auctoritatibus.

QUÆSTIO II.

De Definitione Sacramenti.

§. I.

Definitiones Lutheranorum & Calvinistarum proponuntur & refutantur.

§. Lutherana Sacramenti descriptio.

LUTHERUS cum suis vult Sacramentum nil aliud esse, quàm *Testimonium divinum ad excitandam vel nutriendam fidem institutum, quod instar miraculi confirmet & instar sigilli obfignet promissionem gratiæ*, contentam scilicet in verbo Dei, quæ velut generalis per Sacramentum applicetur seu obfignetur singulis, qui eo cum fide utuntur. Unde Lutherus confert Sacramentum cum vellere Gedeonis & cum iride quam Noë in signum accepit. Vultque Kemnitius promissionem præfatam debere esse de remissione peccatorum; non quòd Sacramentum illam causet, sed quòd juxta promissionem divinam esse Petro v. g. qui baptizatur factam remissionem peccatorum, Deus testetur per abluionem, seu baptismum, qui consequenter fit velut sigillum affixum diplomati seu verbo Dei promittentis remissionem peccatorum, idemque diploma seu verbum confirmans.

Definitio Calvinistia.

Calvinistæ ex Calvino l. 4. *Instit. c. 14. §. 1.* Sacramentum definiunt *Symbolum externum, quo Deus benevolentia erga nos sua promissiones conscientias nostras obfignat ad suscitandam fidei nostre imbecillitatem.* Loquuntur autem hi de promissione gratiæ prædestinationis, adeoque volunt hujus divinæ benevolentia & electionis tesseram esse Sacramentum, ipsumque non justificare instar causæ instrumentariae, sed solum valere ad hoc objectivè excitando fidem.

6.

Verum utraque Definitio est inepta, ut-

pote ex mente definiuntur exclusivè à Sacramentis novæ Legis vim justificandæ; quæ tamen Scriptura & recta fides iis adscribit: dicitur enim v. g. Baptismus in Scriptura abluere peccata, mundare, regenerare &c. De quo postea. Deinde non possunt Sacramenta parvulis seu eorum conscientias obfignetur promissiones Dei, eorumque fidem excitare (quidquid Lutherus deliraverit illos, dum baptizantur, habere usum rationis) qui tamè rectè & utiliter baptizantur & à peccato mundantur. Tertio falsissimum est Deum v. g. per abluionem baptismalem testari in particulari ei qui baptizatur, sive quòd ei remiserit peccata, sive quòd eum ab æterno prædestinaverit: neque enim de justificatione aut salute quisquam est certus vi Sacramenti. Neque ullibi talis promissio aut testificatio est scripta vel tradita: sed illa solum, quæ promittitur cuius gratia sanctificans vi Sacramenti, si sit ritè dispositus, & vita æterna, si usque in finem in gratia perseveraverit. Sanè etiam Judas, aliivè reprobi, aut etiam indispositi suscipiunt Sacramentum: & tamè eis non fit testificatio divina, qualem sive Lutherani sive Calvinistæ fingunt; quæ utique falsa foret. Denique (ut plura præteream) Sacramenta potius à verbo Dei ac in eo contentis divinis promissionibus accipiunt testimonium, quòd sint res sacrae & sanctificativæ, quàm è contra ipsa præbeant attestationem verbo Dei divinique promissis; ut proinde potius verbum Dei sit sigillum Sacramenti, quàm è contra. Nam uti sigillum etiam sine diplomate vim suam habet & agnoscitur, diploma non sine sigillo; sic verbum Dei sine Sacramento quàm eamque summam auctoritatem habet, Sacramentum verò sine verbi testimonio nullam. Neque enim ex lotionem baptismali quis fides incipit habere verbo Dei, sed ex hoc discit fidem habere virtuti & efficaciam lotionis. Quæ verò verbum Dei confirmant, & faciunt tamquam tale agnosci quòd per prædicatores proponitur, sunt consequentia signa seu miracula per quæ, & non per Sacramenta (quæ etiam nil speciale habent ad objectivè excitandam fidem, quòd longè excellentius non habeat concio) sermonem suum Dominus confirmavit.

Nihilominus fide rectè supposita de Sacramentorum institutione & fructu sunt eadem nobis signa divinæ erga nos benevolentia, quæ dignatus est nobis de tam salutaribus salutis remediis providere; & per gratias, quas conferunt, excitant in nobis sancta desideria, ac fiduciam christianam de justificatione & salute; præsertim sanctissimæ Eucharistiæ Sacramentum, quòd futuræ gloriæ pignus seu arrha vocatur. Baptismus quoque dicitur sacramentum fidei, & obfignetio fidei, quatenus scilicet est professio fidei Christianæ, & janua quæ quis in Ecclesiam seu cœtum Christianorum

rum admittitur. Eatenus quoque publice & exterius, & per characterem interius homo lecernitur a non baptizatis. Et sic etiam sano sensu sigillum quoddam dici potest. Vide Bellarminum in Praefat. & l. 1. De Sacram. c. 14. & seqq. ubi fuse errores Sectariorum circa definitionem Sacramenti refutat.

§. II.

Definitio Sacramenti late sumpti.

8. Definitio sacramenti late sumpti. Commenda dignitate in sacramenti prout est commoda ad verum & vna.

EXCLUSIS Hæreticorum definitionibus, Theologi antiquiores Sacramentum definiunt *Signum rei sacræ*. Quæ definitio ut bona & adæquata sit, debent multa subintelligi, scilicet ut sensus sit, quod sit signum sensibile divinitus institutum practicum rei sacræ hominem sacramentis.

A Recentioribus quoque Sacramentum late sumptum, prout est commune ad antiqua & nova, variè describitur. Inter ceteras autem definitiones videtur hæc satis commoda (quæ in re est communis Doctorum) *Est signum sensibile gratiæ divinitus institutum, hominemque suo usu sanctificans vel (quod coincidit) ceremonia sacra significans gratiam, à Deo instituta, ut usu suo hominem sanctificet*. Dicitur *signum gratiæ*, scilicet sanctificantis: nam hanc non solum Sacramenta novæ legis, sed & vetera significabant, ut ex Florentino in Decreto de Armenis, & Patribus; communiq; consensu constat. Quare cum hiè describatur Sacramentum secundum rationem quatenus commune veteribus & novis, rectè additur *ly gratiæ*. Ideoque magis probanda est hæc descriptio, quam illa quæ definitur simpliciter, *signum practicum sanctitatis alicujus sive internæ sive externæ*. Ubi præterea consideratur particula *divinitus institutum*: cum alioquin etiam pænes Ecclesiam sit potestas instituendi signa practica cujusdam sanctitatis externæ seu legalis, ut patet in sacramentalibus. Dicitur *hominem suo usu sanctificans*; intellige, sive exterius, ut vetera, sive interius, ut nova.

Non rectè autem Lugo d. 1. sect. 2. n. 23. addit, omne Sacramentum etiam causare gratiam veram, quasi etiam vetera sacramenta fuerint causæ gratiæ, non quidem illa suscipienti, sed nova suscepturis: eò quod novorum Sacramentorum, adeoque gratiæ per illa dandæ erant promissiones, promissio autem sit causa moralis rei promissæ. Non rectè (inquam) id addit, prout fuse contra arguit Dicastillo d. 1. dubit. 2. Nam sic v. g. præteritus ante milenos annos esus agni etiam nunc esset causa moralis gratiæ, quæ datur in Sacramentis novæ Legis. Deinde promissio ut sit causa moralis effectûs, debet eatenus illum præcedere, & non præsupponere; vetera autem Sacramenta præsuppo-

Herincx Sum. Theol. Pars IV.

nebant Christum venturum & gratiam prout ipsum dandam, uti umbra corporis præsupponit corpus. Nec tam erant promissiones (etsi non malè sic vocentur, sed sensu congruo) quàm earumdem Patribus jam factarum signa & monumenta; imò ipsæ promissiones attribus factæ Christum tamquam datorem omnis gratiæ præsupponebant.

Potissimum quod posset objici huic definitioni est, quod per illam non salvetur univocatio Sacramentorum veterum & novorum, ex eo quod sanctificatio interna & externa non conveniant univocè in ratione sanctificationis, uti nec utraque sanctitas correspondens in ratione communi sanctitatis. Sed si salvari non posset univocatio, quid inde? Ubi enim scriptum est, omnia Sacramenta esse univocè talia? Quod ad rem attinet, multi Doctores univocationem non admittunt, nisi inter Sacramenta novæ Legis, & illa antiqua, quæ conferebant seu causabant quoque gratiam sanctificantem, si quæ talia fuerint; prout fuisse circumcisionem & remedium Legis naturæ, patèbit quaest. 4. Cetera autem sunt univocè cum novis signa sanctitatis non tamen univocè causæ sanctitatis; cum nec ipsa sanctitas per illa causata sit univocè sanctitas, sed tantum figura sanctitatis, sicut homo pictus est homo.

Dices I. cum Coninck q. 60. a. 4. dub. 2. & quibusdam aliis: sicut Sacramenta nostra causant sanctitatem veram, sic vetera causabant umbraticam, ergo sunt univocè causa. Resp. Dist. Seq. sunt univocè causa in generali, Conc. univocè causa sanctitatis, Neg. Seq. Nam ad hoc deberet esse univocatio in ipsis sanctitatibus causatis. Sicut videns risum hominis & videns risum prati sunt univocè videntes ut sic, non tamen quatenus videntes risum. Et sicut pictor & generans verè conveniunt in ratione operantis, non tamen in ratione producentis hominem, eò quod hic pictum, is vivum producat, qui non fuit univocè homo. Non enim est univocatio, nisi quatenus est convenientia; hæc autem requirit convenientiam ipsarum rerum.

Dices II. cum Lugo etiam ipsa sanctitas vera & umbratica conveniunt in conceptu communi sanctitatis; puta, forma Deo consecratiæ. Resp. in ipsa ratione consecrati (quod est terminus synonymus) esse similem æquivocationem, ut arguit Dicastillo d. 1. dubit. 3. & Arriaga d. 1. sect. 7. n. 65. Nil enim commune habet consecratio veterum Sacramentorum cum consecratione novorum, nisi quod ista hanc significaverint, scilicet filiationem Dei &c. quæ ratio signi non sufficit ad univocationem. Deinde sanctitas determinatè significat sanctitatem veram, sicut homo hominem vivum, & utrumque cum determinatione quadam

10. Univocatio veterum & novorum sacramentorum non est necessaria ad servanda.

Conveniunt in ratione signi, sed non in ratione cause sanctitatis.

11. Quod solutione objectionis confirmatur.

12. Dissolvitur altera obiectio.

quadam alienante sanctitatem umbraticam sive hominem pictum. Alioquin pariter dici poterit homo vivus & homo pictus esse univocè homo, canis terrestris & marinus esse univocè canis; concipiendo seu fingendo, quòd ly *homo* significet conceptum communem, scilicet sensibile coloratum certâ figurâ & proportione præditum, ly *canis* substantiam corpoream præditam figurâ utique conveniente.

13. *Arriaga* propria & univocam notionem Sacramenti statuit in ratione pignoris gratiæ.

Dices III. cum *Arriaga*: Sacramenta vetera & nova conveniunt univocè in ratione pignoris gratiæ: propria autem notio Sacramenti consistit in hoc, quòd sit *ceremonia sacra sensibilis, stabilis, in pignus gratiæ instituta*, proat ipsum definit *Arriaga disp. 1. sect. 5.* Quare non requirit, ut Sacramentum sit causa moralis gratiæ (quod asserentem *Lugo* refutat n. 46. & seqq.) sed merum pignus gratiæ promissæ; pignus autem præsupponit rem promissam, daturque in assecurationem. Sacramentum itaque (ut habet n. 43.) est quasi quædam Dei loquela, quâ nobis exterius promittit dare gratiam, seu est quasi pignus, quo se ipsum obligat ad eam conferendam, vel statim quando exercetur, ut contingit in nostris, vel post aliquod tempus, ut contingebat in antiquis, per quæ promittebatur gratia hoc tempore danda per Sacramenta novæ Legis. Ita hic Auctor, in quem sæpius incidi; qui quidem videtur professionem fecisse impugnandi aliorum sententias, an potius, quem stabilendi suas, alii iudicent. Quare fusissimè per integram ferè Disputationem primam occupatur refutandis aliorum Definitionibus & explicationibus; quarum tamen nonnullæ vel solum sunt datæ pro Sacramenti strictè dictis, qualia sunt nova, vel facillè recto sensu explicari possunt. Ipse autem novam definitionem astruens ceteris refutatis, id quod potissimum erat, non satis ostendisse videtur, proprium nempe conceptum Sacramenti consistere in ratione pignoris. Itaque

14. *Quod reprobatur.*

Resp. Definitionem istam displicere ob suam novitatem; cum hæctenus ratio Sacramenti putata fuerit consistere in ratione, tum signi, tum causæ sanctitatis. Estque potius neganda univocatio veterum & novorum Sacramentorum, quàm communis & ad eò recepta ratio Sacramenti. Deinde insolens est locutio in Ecclesia, ut v. g. Eucharistia (idem est de aliis Sacramentis novæ Legis) dicatur pignus gratiæ; sed potius dicitur ipsa pignus futuræ gloriæ. Et merito cum pignus propriè detur creditori ad securitatem seu in securæ solutionis assecurationem; nec locum habeat, quando ipso facto fit solutio, immo per illud ipsum, quod pignus dici contenditur: prout in ipsa susceptione Sacramentorum novæ Legis, immo per ipsamet Sacramenta confertur & donatur gratia promissa: quæ proinde non

tam sunt pignora, quàm vasa seu instrumenta significantia gratiam quam continent, ut Catholici loquuntur. Insuper quod attinet ad vetera Sacramenta, hæc non desinere esse talia, hoc ipso quòd sunt signa sacra gratiæ hominem ex divina institutione sanctificantia, quantumvis deesset illis præterea ratio pignoris. Nec potest merito verti in dubium, quin (quod habet communis & fundatus conceptus) circumcisio quatenus parvulis Judæorum conferebatur in præsentem gratiam originalis remissivam (prout ipsam contulisse fatetur etiam *Arriaga*) fuerit verum Sacramentum; & tamen ipsam non fuisse pignus gratiæ istius præsentis, sed tantum futuræ in nova Legge, supponit idem *Arriaga sup. n. 57. & seq.* Denique minus aptè Sacramentis Mosaicis videtur congruere ratio pignoris, sed potius figuræ futuræ gratiæ, & signi præteriti fœderis: tum quia pignus dari solet provisionaliter illis ad quos alioquin pertinet ipsum principale quod solvendum est; gratia autem conferenda per novæ Legis Sacramenta non pertinebat ad veteres Prophetas & Israëlitas, sed ad Christianos. Tum quia pignus solet habere, valorem quodammodo proportionatum & notum accipientibus ipsum pignus, ut inde assecurentur de futuro; umbra autem istæ legales nil magni præter meram significationem continebant aut valebant. Secus quàm Eucharistia, quæ nobis est pignus futuræ gloriæ, quatenus inde assecuramur de illa, dum etiam in hoc exilii Christus semetipsum nobis in cibum & potum exhibet.

Sed instabis: statuendo Sacramentum ut sic esse pignus gratiæ optime patet, quòd Sacramenta, etiam qualia erant anti qua, à solo Deo principaliter institui potuerunt, cum tamen possit etiam per homines v. g. Ecclesiam institui signum gratiæ sanctificantis legaliter seu externè. Resp. quòd ex communi conceptu & usi vox *Sacramentum* significet sola huiusmodi signa instituta à Deo, cuius uti est instituire Synagogam & Ecclesiam, sic & communia Symbola, quæ Sacramenta vocentur, quidquid sit de eo, an homines possint instituire signa de cetero similia. Deinde adhuc id non possent homines instituire scilicet signa infallibiliter promissiva vel collativa gratiæ sanctificantis, sive signa infallibilia gratiæ per ipsum instituentem donandæ in præsentem aut futuro; qualia sunt & esse intelliguntur Sacramenta à Deo instituta. Quàmvis homines possint signum sensibile instituire speculativè significans essentiam gratiæ v. g. vocem *gratia*, uti voces significantes Deum, Trinitatem, chymeram &c. & similiter possunt sanctitatem quamdam externam legali similem (non tamen illam ipsam, quam Deus in sua lege determinaverat) per aliqua Symbola conferre.

Insta-

16. *An vel qualiter à ratione sacramenti excludantur vetera sacrificia.*
 Instabis iterum: Non satis excluduntur à ratione Sacramenti sacrificia vetera; quæ omnia alioquin forent dicenda Sacramenta. Item ceremoniarum multarum, varie probabiliter (ut censet *Arriaga d. 1. sect. 2. in fine*) à Christo post resurrectionem per se immediate instituta, & Apostolis tradita, ac perpetuo in Ecclesia servata, forent alioquin Sacramenta. Resp. nos Sacramenta vetera æquè facile excludere, quàm excludat *Arriaga*; quòd scilicet quæ sacrificia non sint instituta in signa gratiæ, sed præcisè ad protestandum ex parte nostra supremum Dei dominium. Deinde non omnia conferbant sanctitatem legalem. Quæ verò illam conferbant (estò illam contulissent omnia) dicantur merè & concomitanter fuisse Sacramenta; quod inde inconveniens sequitur? Quod autem addit *Arriaga* de ceremoniis per Christum immediate institutis, est nova & mera conjectura; habens hoc etiam inconveniens, quòd non forent illæ mutabile per Ecclesiam: cum tamen præter ea quæ ad substantiam Sacramentorum spectant, cetera subsint dispositioni Ecclesiæ, juxta communissimam Doctrinam, quæ colligitur ex *Trid. sess. 21. c. 2.* Unde Christus per se illas non instituit, sed de instituendis per Ecclesiam Apostolos instruxit. Quòd si verè tales ipsi instituisent, quæ & forent signa divina gratiæ habitualis, & sanctificarent quodammodo, consequenter forent Sacramenta; sed non fuisse dicta seu causativa gratiæ, qualia sunt solùm septem in nova Lege juxta fidem.

§. III.

Definitio Sacramenti strictè dicti.

17. *Sacramentum strictè dicti multiplex definitio.*
 SACRAMENTUM strictè dictum nil est aliud, quàm Sacramentum collativum gratiæ sanctificantis. Quod quidem diversimodè defini solet; videlicet *Signum sensibile gratiæ ad nostram sanctificationem* (subintellige, efficiendam) *divinè institutum.* Vel (ut definit *Catechismus Romanus Tit. de Sacram. in genere*) *Res sensibus subjecta, quæ ex Dei institutione sanctitatis & justitiæ, tum significanda, tum efficienda vim habet.* Quæ definitiones etiam possent accommodari Sacramentis latè dictis; sanctitatem scilicet & sanctificationem sumendo generatim. Aliter & satis clarè defini potest: *Signum sensibile institutum à Deo ad conferendum infallibiliter ex opere operato gratiam sanctificantem homini suscipienti non indisposito.* Ita serè *Poncius dist. 41. q. 1. n. 3.*

18. *Definitio strictè dicti.*
 Denique *Scotus 4. d. 1. q. 2. n. 9.* aliam assignat definitionem, in qua magis explicatur effectus, finis & subjectum Sacramenti; nempe, *Signum sensibile gratiam vel effectum Dei gratuitum ex institutione divina efficaciter significans, ordinatum ad salutem hominis viatoris.* Quæ definitione explicatà, ceteræ quoque

sufficienter declaratæ manebunt.

Dicitur *signum sensibile.* Sufficit autem, ut absolute secundum aliquid sit per se sensibile, & per illud ipsum reliqua fiant quodammodo sensibilia. Unde quædam partes aliquorum Sacramentorum, non sunt per se & immediate sensibiles; ut contritio, quæ est pars Sacramenti poenitentiae, & proditur per externam confessionem. Et consensus mutuus, qui est pars Sacramenti matrimonii, & proditur per signum consensus expressivum. Sic denique in Eucharistia corpus Christi fit sensibile per species & verba.

Ceterum etsi Deus absolute potuisset instituire sensibilia & merè spiritualia gratiæ signa (quæ non forent Sacramenta juxta præsentem acceptionem, sive ejusdem rationis cum præsentibus, etsi juxta aliam vocis institutionem aut acceptionem Sacramenta dici possent) congruenter tamen pro hominibus sensibilibus sensibilia instituit: nam (ut pulchrè ait *Chrysost. Hom. 83. in Matth.*) *Si in corporeus esses, nuda ipsa dona tradidisset tibi: quoniam verò corpori conjuncta est anima tua, in sensibilibus intelligenda tibi traduntur.* Deinde non nisi per signa sensibilia possunt homines congregari & uniri in unum corpus Ecclesiæ visibilis, ac ab aliis discerni; ut rectè *Aug. l. 19. contra Faustum c. 11.* & alibi. Denique si intelligibilia tantum media salutis nobis fuissent data, non potuissent per homines applicari, & consequenter non fuisset subordinatio inter homines quoad participationem mediæ salutis; ex qua tamen subordinatione multum fovetur humilitas & charitas inter membra ejusdem corporis Ecclesiæ, dum videlicet pastores, aliæque Ecclesiasticæ personæ exercent officium charitatis administrando, & subditi humilitatis petendo. Plures congruentiæ videri possunt in *Catechismo Romano,* & apud alios.

Additur in definitione *gratiam*, intellige habitualement seu sanctificantem. Secundariò tamen & minus principaliter possent etiam comprehendi gratia actualis, quam Sacramenta ultra habitualement quoque conferunt; ut postea patebit.

Dicitur insuper, *veleffectum Dei gratuitum*, intellige, accumulativè, q. d. vel etiam effectum gratuitum, eumque non quemlibet, sed talem, qui etsi secundum se non sit gratia actualis vel habitualis, confertur tamen à Deo ad gratiam suscipienti vel alteri conciliandam; prout est character sacramentalis. Similiter Sacramentum Eucharistiæ cum sit aliquid permanens, non significat proximè & primariò gratiam, quæ tantum in illius usu seu sumptione confertur; sed corpus & sanguinem Christi: quæ tamen possunt quoque intelligi nomine gratiæ, non quidem accidentaliter, sed substantialiter.

Qualiter sacramentum debeat esse sensibile.

19. *Et quare.*

20.

21.
Sacramenta
sunt signa
ex instituto.

Habent ta-
men quam-
dam appo-
sitam pro-
portionem
cum signifi-
catis suis.

Explicatur
locus Augu-
stini.

22.
Sunt signa
practica.

Postrema
particula
denotat fi-
nem Sacra-
mentorum
& subjectū

23.
Excluditur
Martyrium
à ratione
Sacramenti.

Sacrificium
novæ Legis

Additur ex institutione divina: Sacramenta enim sunt signa divinitus tradita, non humanitus inventa, neque etiam sunt signa naturalia: cum nihil sensibile possit ex natura rei esse signum efficax gratiæ: quæ enim est ex natura rei connexio aquæ aut verborum seu vocum ad gratiam sanctificantem? Quàmvis Sacramenta habeant de facto appositam quandam proportionem ad significandos effectus sacramentales. Sic ablutio sive baptizatio corporalis apta est ad significandam ablutioem animæ in Sacramento baptismi; species panis & vini ad significandum spirituale alimentum animæ in Eucharistia &c. Et hoc putat Suarez disp. 1. sect. 3. intendere Augustinum Ep. 23. ad Bonifacium ubi ait: *Sacramenta quamdam similitudinem habent earum rerum, quarum sunt Sacramenta; quam si non haberent, omnino Sacramenta non essent.* Quod ut subsistat, intelligi consequenter deberet, de congruo, quia nimirum congruè non instituerit Christus Sacramenta, nisi simul aliquam antecedentem proportionem haberent; sine qua proinde Sacramenta non essent, utpote aliàs non instituenda. Alioquin intelligi deberet Augustinus (ut eum explicat Coninck q. 60. a. 2. dub. 2. & revera aptius explicatur) de similitudine consequenti; quia nimirum per institutionem (quæ absque alia prævia similitudine sufficit) accipiunt vim repræsentandi, quâ deficiente signa atque adeò Sacramenta non essent.

Dicitur etiam efficaciter significans, quo indicatur Sacramentum esse signum practicum, quod non solum significat, sed etiam significando causat suum significatum, idque ex opere operato, ut loquuntur omnes Theologi, sive ex vi signi extrinseci citra meritum operantis. Unde Baptismus v. g. etiam malo fine collatus confert gratiam, tum adultis, tum parvulis; utique vi suâ, & non ex opere aut merito operantis. Per hoc proinde excluduntur à Definitione opera meritoria.

Denique dicitur ordinatum ad salutem hominis viatoris, ut significetur tum finis, tum subjectum seu quinam sint capaces Sacramentorum; ii nimirum, qui necdum in termino constituti possunt gratiam accipere, acceptam augere, vel perditam recuperare.

A definitione Sacramenti primò excluditur martyrium; quod licet gratiam practice significet, tamen inferri vetitum est: Sacramentum autem debet esse signum à Deo in illum finem institutum, sive iustum conferri, ut sanctitatem causet. Quare definitio loquitur de institutione seu voluntate, quâ Deus ordinavit signum simul cum ipso usu; qualiter non ordinavit usum seu actionem martyrii.

Secundò solet excludi sacrificium, scilicet sumptum sub formali ratione sacrificii,

nam quatenus tale non est institutum ad significandam aut conferendam sanctitatem, sed ut sic tantum ordinatur ad significandam divinam excellentiam & nostram submissionem per immutationem hostiæ sive cultus qui Deo in sacrificio exhibetur. Quàmvis in sacrificio possit materialiter simul concurrere ratio Sacramenti; ut videre est in sacrificio novæ Legis, cujus hostia est verum Sacramentum sui sumptione nos sanctificant. Immo non sola hostia seu victima, sed ipsum quoque sacrificium novæ Legis videtur concomitanter posse dici Sacramentum; transiens scilicet, & completè idem cum Eucharistia: nam consecratio significat practice corpus & sanguinem Christi, & remotè saltem gratiam sanctificantem. Addunt Aliqui etiam sumptionem hostiæ (quæ fit à sacerdote, & est pars, sive essentialis, sive saltem integralis sacrificii) significare practice & immediate gratiam. Alii tamen censent esse meram applicationem causæ sanctificantis. Quidquid dicatur (de quo postea) manet hoc saltem, quòd censetur idem Sacramentum cum hostia quæ sumitur.

Tertiò excluditur lotio pedum: etsi enim late loquendo à Cypriano, Ambrosio & Bernardo vocetur Sacramentum: in rigore tamen non est, utpote non instituta à Christo ad sanctificandum ex opere operato; sed partim ad præbendum humilitatis exemplum, in similibus occasionibus à discipulis imitandum, adhibita, per quam ex opere operantis condiscere potest ad purgationem venialium peccatorum: partim etiam adhibita ad designandum, quantâ animi puritate ad Sacramentum Eucharistiæ oporteat accedere. Quod autem Christus Joan. 13. dixit Petro: *Si non laveris te, non habebis partem meam;* solum indicat mandatum ad voluntatem Christi, nolentis alioquin Petrum ad communicationem sui corporis aut etiam regni admittere: non quòd humilis Petri recusatio præcedens meruisset tantam penam, sed pertinax contra voluntatem Christi reluctatio meruisset illam, si perstitisset.

Quartò excluduntur sacramentalia & ceremoniæ Ecclesiasticæ; tum quia sunt ab Ecclesia, non à Deo immediate instituta; à quo tamen Sacramenta institui debent: tum quia non conferunt gratiam ex opere operato. Quàmvis prima tonsura, benedictio Abbatis, absolutio à censura, & similia sacramentalia conferre videantur sanctitatem aliquam externam & velut legalem, quæ statui Sacramentorum novæ Legis non est proportionata. Usus etiam aquæ benedictæ per se non operatur remissionem venialium peccatorum ex opere operato; prout nec ad illum effectum ordinatur, ut ex ejus benedictione potest intelligi: sed propter Ecclesiæ preces, quæ adhibentur, valet in primis ad compressionem dæmonum & tempora-

poralja beneficia impetranda. Similiter potest in utentibus per modum impetrationis causare aliquos pios motus, & his mediantibus vegetalja delere.

Denique excludunt Varii signa quaedam sensibilia, quibus Christus subtile usus est ad conferendam gratiam, sed non stabiliter instituit pro communitate seu Ecclesia sua: ut quando dixit paralytico *Matth. 9.* & *Magdalenae Luca 7.* Remittuntur tibi peccata tua. Et quando mediante flatu seu insufflatione contulit Apostolis Spiritum sanctum *Joan. 20.* Sed hoc pertinet ad meram quaestionem de nomine Sacramenti; quod omnino ita posset accipi, ut etiam similia signa comprehenderet, quae quamvis non stabilia, dici possent Sacramenta. Prout etiam vocaretur & esset verum sacrificium, etsi non stabiliter, immo etsi pro una tantum vice foret a Deo institutum. Verum quia communijs videtur exigij quaedam stabilitas in proprii nominis Sacramentis, exigatur, & loquamur ut multi.

Quod equidem ad exempla praefata attinet, videntur verba Christi *Luca 7.* non tam fuisse remissiva peccati, quam declarativa remissionis jam factae, ut ex antecedentibus patet. Idemque dici posset de iisdem verbis dictis paralytico. Quia tamen de hoc non constat, quod ei prius fuerint peccata remissa, coniectant alij, signanter *Dicasillo disp. 1. n. 322.* illa fuisse remissiva practice peccatorum; ad eoque posse dici Sacramentum. Sed coniecturam istam non ausim assertive defendere; cum minus credibile videatur paralyticum dumtaxat fuisse attritum, & per ista verba velut Sacramentum mortuorum accepisse gratiam remissionis peccatorum. Textus quoque graecus habet: *Remissa sunt tibi peccata tua;* quod potius significat declarationem remissionis interioris per Christum jam factae.

De insufflatione autem potiori jure dici posset fuisse sacramentum; cum per illud signum fuerint Apostoli facti complete sacerdotes, scilicet quoad potestatem absolvendi a peccatis. Quod autem de facto Ecclesia non utatur insufflatione parum refert: cum hoc sit velut materiale, & loco illius utatur impositione manuum; sicut in materia & forma Ordinum similibus variatio seu differentia in Ecclesia Latina & Graeca alibi notabitur. Quemadmodum etiam etsi Apostoli per solam impositionem manuum dispensative ex voluntate Christi contulerint Confirmationem sine crismate, recte tamen asseritur istam ceremoniam fuisse sacramentum.

Petes, An formalis ratio Sacramenti sit ens rationis? Resp. sic loqui Plurimos, etiam ipsum Scotum, qui generaliter idem dicunt de ratione signi ex instituto ut sic, cujus species est sacramentum: attendunt enim nostrum modum concipiendi, quo solemus

tale signum conciperè instar cujusdam respectus, qui indubie non potest esse realis. Nihilominus considerando rem ipsam, Sacramentum, uti & alia signa ex instituto, pro materiali quidem est ens reale sensibile; quamvis aggregatum per accidens, habens effectum praestantissimum: pro formali vero est ens quoddam morale, seu denominatio extrinseca realis desumpta a voluntate instituentis, quae res istas sensibiles denominat mediante institutione in iis moraliter perseverante; idque citra ullam fictionem, quae ex nullo capite apparet esse necessaria. Nec Scotus umquam contrarium voluit, uti nec forte plures alij Doctores.

QUESTIO III.

De Sacramentis quae fuerunt ante statum Legis novae.

DICO I. In statu Innocentiae qui duravit a creatione Adami usque ad lapsum ejusdem, nullum fuit Sacramentum. Ita *D. Thomas q. 61. a. 2. Scotus d. 1. q. 3. n. 7.* & alij communiter. Probat: quia de nullo Sacramento constat ex aliquo fundamento; nec fuit ullius necessitas, immo nec operae pretium pro tantillo tempore quo duravit, immo ipsum matrimonium Adami & Hevae (de quo maxime dubitari potuisset) non fuisse Sacramentum constat satis ex sensu Ecclesiae: quamvis ab Apostolo *ad Ephes. 5.* sic vocetur, large sumpto vocabulo Sacramenti; quia videlicet erat mysterium figurativum Incarnationis Christi, seu conjunctionis Christi cum Ecclesia.

Utrum autem futura fuissent Sacramenta five gratiae sanctificantis, five solius sanctitatis externae collativa, si status innocentiae perseverasset, disputant varii Auctores fufius, quam res tam incerta pendens a solo Dei beneplacito nobis ignoto mereatur. Et quidem satis constat futuras fuisse oblationes, sacrificia, similesque ceremonias ad divinum cultum pertinentes; hi enim actus fundantur in ipsa praecise hominis natura; quae cum pro parte saltem sit corporea & sensibilis, convenientissimum etiam fuisset in illo statu cultum externum & sensibilem ab homine exhiberi. De Sacramentis autem, saltem gratiae collatiuis, non fuisset par congruentia aut necessitas pro statu isto, quae pro statu naturae lapsae, respectu cujus Sacramenta sunt medicinae infirmitatem sanantes, eamque praecaventes, & naturam debilitatam confortantes. Aliae nihilominus congruentiae adferri possent, ob quas convenienter Sacramenta, five gratiae sanctificantis non collativa, five ex liberalitate divina etiam gratiae collativa, tunc quoque fuissent instituta. Et maxime id coniectare licet de Sacramento & sacrificio

En-

Eucharistiæ, ob excellentiam illius status & charitatem Christi, si (quod docet *Scotus* cum plurimis aliis) Adamo non peccante Filius Dei fuisset incarnatus. Vide *Suarez disp. 3. sect. 3.* circa finem. Et *Cominck o. 61. a. 2. n. 7.* qui addit Sacramentum Ordinis, quo decuisset tam venerabiles Sacramenti ministros consecrari. Quid autem factum fuisset, si Adamo non peccante peccassent posterius, quibus consequenter opportuna fuisset Sacramenti medicina, pariter incertum est, utpote dependens à libera Dei voluntate, cujus nulla facta est revelatio.

30.
In statu
Legis natu-
rae fuit ali-
quod sa-
cramentum.

D I C O II. In statu Legis naturæ (qui duravit à lapsu Adæ usque ad Legem Moisaicam, quoad posteros Abrahamæ descendentes per Isaac & Jacob ac profelytos, quoad cæteros autem usque ad Legem novam) fuit aliquod Sacramentum à Deo institutum in remedium peccati originalis pro parvulis. Ita *Scotus d. 1. q. 7.* & alii communiter. Conclusio supponit in isto statu fuisse aliquod remedium peccati pro parvulis. Quod probatur: tum ex communi consensu Theologorum post *Augustinum l. 5. Contra Julian. c. 11. Gregorium 4. Moral. c. 2. Bedam, Bernardum & Hugonem Victorinum.* tum etiam ex benigna & generali voluntate Dei, salvandi omnes hominum status, ut ponderat *Innocentius III. cap. Majores de Baptismo*, agens quidem de tempore Baptismi & Circumcisionis, statuens tamen rationem generalem, quæ æquè locum habet pro tempore Legis naturæ: *Abst enim (inquit) ut universi parvuli pereant, quorum quotidie tanta multitudo moritur, quin ipsis misericors Deus, qui peccatorem vult perire, aliquod remedium procuraverit ad salutem.* Hoc supposito

Scilicet re-
medium
contra ori-
ginale.

31.
Quod fuit
se sacra-
mentum,
probat 1.
ex Augusti-
no.

Probat *Augustinus sup.* ubi ait: *Nec tamen credendum, ante datam circumcissionem famulos Dei, quandoque idem iis inerat mediatoris fides in carne venturi, nullo Sacramento eius operularos fuisse parvulis suis: quamvis quod illud esset, aliqua necessariâ causâ Scriptura latere voluerit.* Ex quibus verbis satis constat *Augustinum* loqui de aliquo signo externo; cum illud vocet Sacramentum, & conferat cum baptismo ac circumcissione. Deinde dicit Scripturam voluisse nos latere, quodnam illud esset; quod de solo signo externo potest verificari, cum si in actu interno consisteret, pateat ex verbis *Augustini* & sensu aliorum fuisse actum fidei.

Probat
secundò ex
cõgruentia.

Probat **II.** Quia conveniebat ut membra cætus sensibilis humano modo & per sensibile signum Deo ac veræ Religionis consecrarentur. Deinde potuissent alioquin parvuli etiam absentes, immo in utero materno adhuc existentes sanctificari, quemadmodum fides interna potuisset ad illos dirigi, & ex supposito non fuisset necessaria actio exterior exercenda circa parvulos. Quare nihil obest, quò minus peccatum originale possit auferri à parvulo in

utero matris existente tempore Legis novæ, nisi quòd baptisimus ei nequeat applicari. Remedium autem istud specialiter sic fuisse à Deo restrictum, ut non posset prodesse, nisi parvulo præfenti, voluntariè excogitatum videtur. Accedit, quòd non rectè fuisset provisum parvulis, si fides supernaturalis, præsertim charitate formata, velut meritum saltem congruum operantis debuisset concurrere in isto tempore. Immo sic finis venialiter malus remedium irritum fecisset, uti rationem meriti destruxisset. Fides autem naturalis videtur omnino impertinens ad efficaciam hujus remedii, immo ad omne meritum. Denique circumcisio adhibita à Samaritanis (qui erant Hæretici aut semigentiles) præderat juxta *Augustinum l. 1. contra Crescon. c. 31.* Neque aliquid hîc obstat.

Nihilominus varii Doctores existimant suffecisse solam fidem internam parentum, juxta aliquos solum naturalem, juxta alios necessariò supernaturalem, aut etiam explicitam Mediatoris, juxta paucos insuper charitate formatam. Quibus, *Augustino* excepto, cæteri Patres suprâ citati favere videntur; signanter *Gregorius loc. cir. dicens: Quod apud nos valet aqua baptismatis, hoc egit apud veteres vel pro parvulis sola fides, vel pro majoribus virtus sacrificii, vel pro his, qui de stirpe Abrahamæ prodierunt, mysterium circumcissionis.* Omisissis aliorum responsionibus, dico Patres velle parvulis suffecisse solam fidem expressam in aliquo signo externo fidei protestativo; quod non usitatè etiam fides vocatur (scilicet exterior, seu fidei confessio), procedere solita à fide parentum, adeoque illos fidem tam internam, quàm externam opponere sacrificiis propitiatoriis, quibus expiantur adulti, habentes peccata actualia. Vide *Scotum d. 1. q. 7. n. 3.*

Sed dubium restat, an signum illud externum fuerit determinatum; an verò determinata fuerit sola fides, parvulo applicanda in aliquo signo fidei protestativo ad libitum parentum aut curatorum parvuli vel aliorum assumendo. Pro utraque parte sunt Auctores, & incertæ conjecturæ. Verò melius tamen est, quod insinuat *Scotus sup.* & docet *Bellarminus lib. 1. de Sacram. c. 21. Prop. 1. in fine, Cominck sup. n. 22.* & alii, fuisse signum determinatum; etiam incognitum, consistens fortè (ut ait *Scotus*) in verbo aliquo invocandi Deum, vel offerendi parvulum Deo; idque quia *Augustinus* (cujus auctoritas in hac quæstione est præcipua) id significat, loquens de isto remedio tamquam de uno ac determinato aliquo Sacramento, quod dicit Scripturam latere voluisse, non latet autem, si fuerit aliqua ceremonia religiosa in communi ad libitum assumenda, actus nempe quicumque fidei protestativus.

D I C O III. Præter Remedium contra pecca-

peccatum originale nullum fuit in statu Legis naturae verum Sacramentum. Ita Doctores communiis. Probatur: quia cum institutio Sacramentorum pendeat ex voluntate Dei, non sunt sine sufficienti auctoritate vel ratione multiplicanda; quae hic nulla est. Fuerunt quidem in illa Lege sacerdotes; sed non constat eos fuisse ordi- natos, aut ritu externo à Deo instituto consecratos.

Similiter etiam fortasse aliqua sacrificia istius temporis fuissent à Deo instituta (ut aliqui arbitrantur de sacrificio Abraham Gen. 15.) non constat tamen quòd ex eadem institutione contulerint aliquam sanctitatem, etiam externam; adeoque videntur fuisse mera sacrificia. Nisi quòd Aliqui arbitrentur, sacrificium Melchisedech fuisse simul sacramentum, uti indubiè fuit typus novi sacrificii & Eucharistiae, & panem ac vinum in eo oblata quodammodo sanctificasse Abrahamum, cui Melchisedech illa in cibum & potum dedit, ut antiqui Patres docent. Equidem non constat sacrificium istud fuisse immediatè à Deo institutum. Et hoc dato, non constat de stabilitate; etiam Suarez conjectet stabiliter fuisse institutum pro familia Melchisedech.

Denique Circumcisio fuit quidem Sacramentum pro familia Abraham diu ante Legem scriptam institutum; propter quod Joan. 7. dicitur esse, non ex Moysè, sed ex Patribus. Sub Moysè fuit tamen confirmata & legi inserta, immo sic conjuncta, ut illius esset janua ac professio: ideoque, vulgò inter veteris Legis sacramenta censetur, immo subinde pro ipsa veteri Lege supponitur.

Circumcisio potèd convenienter fiebat in membro generationis, in quo spes generationis & naturae propagandae in Abrahamo deficiebat: tum quia signum Christi ex semine illius juxta promissionem nascitur: tum quia ibi urget concupiscentia fræ- manda.

Fiebat octavo die, eò quòd antea fuisset parvulis periculum creatum. Per quod mysticè significatur circumcisio spiritualis, in octava resurrectionis (quae octava aetas per octavam diem figuratur) perfectissime consummanda. Non poterat cessantè periculo differri; etiam dies sabbati foret, juxta illud Joan. 7. Si circumcisionem accipit homo in sab- bato, ut non solvatur lex Moysi, scilicet de circumcidendo parvulo die octavo.

Instrumentum autem poterat esse fer- reum juxta D. Thomam q. 70. a. 3. ad 2. cum nusquam lapideum praecipitur, etiam quando culter lapideus fuerit adhibitus Exod. 4. & Josue 5. Unde & Judaei frequen- tius cultro ferreo usi sunt & adhuc utuntur; ut de suo tempore indicat D. Thomas, & etiam patet experientià. Judaei quoque per chirurgos circumcidunt nunc parvulos, eò quòd alioquin facile nasceretur pe-

riculum prolibus.

Denique in Scriptura nil est determina- tum, quantum ad locum in quo fieri, & ministrum à quo adhiberi deberet circum- cisio. Unde & femina, uxor scilicet Moysi, legitur circumcidisse filium; & Abraham seipsum. De his vide Suarez q. 70. a. 3. Vas- quez disp. 163.

DICO IV. In statu legis scriptae seu Mo- sicae (quae Israelitas seu posteros Jacob & Prosclytos concernebat, & duravit usque ad statum Legis novae) fuerunt varia sa- cramenta, saltem non collativa gratiae san- ctificantis. Ita unanimiter Theologi, & aperte supponit Concilium Florentinum in De- creto de Armenis, ac Trid. sess. 7. can. 2. de Sa- cram. in genere.

Et quidem si Sacramentum latius capia- tur pro quolibet signo rei sacrae, fuerunt quali innumera, ut ex libris Exodi, Levi- tici, Numerorum, & Deuteronomii constat, omnes scilicet sacrae figurae & ceremo- niae ibi praescriptae.

Si verò paulò strictius (uti solet) sumatur pro signo aliquo modo sanctificante, & per- fectam sanctitatem per Sacramenta Legis novae conferendam saltem praefigurante, solent Sacramenta antiquae Legis ex D. Tho- ma 1. 2. q. 102. a. 5. reduci ad tres classes præ- ter circumcisionem carnis, cui successit cir- cumcisio mentis in Baptismo per illam ad- umbrata: nempe ad Esurum agni paschalis, qui fuit typus Eucharistiae, & confirmabat in sanctitate legali. Cui adjungi potest etiam panum propositionis. Secundo ad purifica- tiones & ablutiones legales, quibus cor- respondet Pœnitentia. Tertio ad consecra- tiones Sacerdotum & Levitarum, quae erant signa Ordinis. Confirmationi autem & Extrema-Untioni nullum in antiqua Lege Sacramentum correspondere reperi- tur: quòd pendet à voluntate Dei. Cujus congruentiam satis infirmam assignat D. Thomas sup. ad 3. quòd in Confirmatione de- tur gratiae plenitudo, quae ad novam Legem pertinet; quòdque Extrema-Untio sit im- mediata praeparatio ad introitum gloriae, cu- jus aditus nondum patebat in veteri Lege. Cur enim hoc non obstantè congruè nequi- vissent in ista lege dari Sacramenta adum- brativa illius, quòd futurum erat in Lege nova, non quòd fiebat tunc in praesenti? Ma- trimonium quoque tunc non erat Sacra- mentum, sed nudus contractus & naturae officium: quia non erat à Deo institutum, ut conferret suscipientibus aliquam sancti- tatem. Infirma autem est ratio, quam assignat D. Thomas sup., scilicet quòd tunc non- dum facta erat conjunctio humanitatis cum Verbo, cujus est symbolum: nam bene po- tuisset esse Sacramentum praefigurativum conjunctionis futurae. Similiter quòd ad- dit in veteri Lege locum habuisse libellum repudiij, quòd est contra Sacramenti ratio- nem;

Locus & minister non sunt quoque de- terminati in Scriptura.

36. In Lege Mosica fuerunt varia sa- cramenta.

Quae præ- ter circum- cisionem ad tres classes reducuntur.

Marginal notes on the left side of the page, including 'Hic in statu legis naturae', 'Hic in statu legis scriptae', 'Hic in statu legis novae', 'Hic in statu legis gratiae', 'Hic in statu legis gloriae', 'Hic in statu legis beatitudinis', 'Hic in statu legis perfectionis', 'Hic in statu legis consummationis', 'Hic in statu legis ultimae', 'Hic in statu legis aeternae', 'Hic in statu legis infinitae', 'Hic in statu legis omnium', 'Hic in statu legis universalem', 'Hic in statu legis totalis', 'Hic in statu legis perfectissimae', 'Hic in statu legis consummatissimae', 'Hic in statu legis ultimissimae', 'Hic in statu legis aeternissimae', 'Hic in statu legis infinitissimae', 'Hic in statu legis omnium', 'Hic in statu legis universalem', 'Hic in statu legis totalis', 'Hic in statu legis perfectissimae', 'Hic in statu legis consummatissimae', 'Hic in statu legis ultimissimae', 'Hic in statu legis aeternissimae', 'Hic in statu legis infinitissimae'.

nem; falsum est, id rationi genericæ Sacramenti adversari: immo cum dissolubilitate aliqua consistit in nova Lege Sacramentum Matrimonii; cum in ea ratum solvatur per professionem solemnem Religionis. Neque inter figuram & figuratum debet esse omnimoda proportio.

QUESTIO IV.

De Efficacia veterum Sacramentorum, præsertim Circumcisionis.

37. Veteris Legis Sacramenta non contulerunt gratiam, sed legalem salutem.

DE Sacramentis veteris Testamenti (si Circumcisionem seu remedium parvulorum excipias) satis convenit inter Theologos Catholicos, ea non causasse in recipientibus gratiam sanctificantem ex opere operato, sed solum legalem aliquam sanctitatem. Unde Apostolus in Epistola ad Hebræos pluribus inculcat sacrificia & ceremonias veteris Legis generatim nihil ad perfectum adduxisse, neque potuisse (ut expressit cap. 9.) juxta conscientiam perfectam, facere servientem, sed tantum sanctificasse ad emundationem carnis. Deinde Concilium Florentinum in Decreto de Armenis de Sacramentis novæ Legis ait: *Que multum à Sacramentis differunt antiqua Legis: illa enim non causabant gratiam, sed eam solum per passionem Christi dandam figurabant: Hac vero nostra & continent gratiam, & ipsam dignè suscipientibus conferunt.* Et Aug. in Psal. 73. ait: *Alia sunt Sacramenta dantia salutem, alia promittentia Salvatorem: Sacramenta veteris Testamenti dant salutem, Sacramenta veteris Testamenti promiserunt Salvatorem.* Idem tradit aliis locis. Dum vero Tract. 26. in Joan. significat Sacramenta vetera & nova posse dici paria, sive eodem virtute spirituali, solum vult esse paria in virtute seu ratione signi; adeoque eadem analogicè ex parte rei significatæ, quia idem significant, non tamen esse in ratione causa eadem aut paria. Allegatque illud 1. ad Cor. 10. *Omnes eandem escam spiritalem manducaverunt &c.* Quamvis alioquin verè Apostolus, ibi non conferat Judæos cum Christianis (ut vult Calvinus) sed ipsos inter se, ut patet ex contextu: *Patres (inquit) nostri omnes sub nube fuerunt, & omnes in Moysè baptizati sunt &c. & omnes eandem escam spiritalem manducaverunt &c. sed non in pluribus eorum beneplacitum est Deo, seu plures eorum Deo non placuerunt, puniti in deserto.*

Quo sensu Augustinus illa & nova dicitur esse paria.

38. Sacrificia expiatoria non valebunt ad delendum peccata, nisi ex opere operantis.

Nec refert, quod Levitici 15. & 16. expressè præscribantur sacrificia pro expiatione peccatorum, sic ut etiam promittatur remissio: non enim valuerunt nisi quoad legalem immunditiam abstergendam, & simul etiam avertendas plagas hujus vitæ Judæis à Deo solitas intentari; non autem quoad remissionem culpæ, aut poenæ futuri

saeculi, nisi ex opere operantis, accedente nimirum contritione ipsius peccatoris, pro quo offerebantur sacrificia protestativa adventus Messiae. Quomodo etiam constat exercitium reliquarum antiquæ Legis ceremoniarum, cum forent cultus Religionis & actus veræ virtutis, fuisse ex opere operantis meritum, sive de congruo sive de condigno, eo modo quo actus aliarum virtutum. Quod apparet indubitatum apud omnes Doctores. Quidquid Nonnulli autem videantur existimasse, ea tantum fuisse in onus imposita, sic ut quantumvis iusti illa susciperent, nil fructus vel augmenti gratiæ ac meriti apud Deum obtinerent, Quod sanè absurdum est, & à communibus de merito regulis alienum. Deinde quid dicerent isti de oblatione sacræ Virginis, eum obtulit parvulum aut duos pullos columbarum, numquid & ista à merito vacua sunt? inquit D. Bonaventura 4. d. 1. p. 1. art. 1. q. 5.

Præcipua igitur difficultas manet de Circumcisione. Pro resolutione

Dico I. Circumcisio primario quidem fuit instituta, ut esset signaculum fœderis, quod pepigit Deus cum Abrahamo, & distinctivum posteritatis, & familiæ Abraham à reliquis populis: simulque protestativum fidei in Messiam venturum. Colligitur ex institutione Circumcisionis, prout refertur Genes. 17. & de Abrahamo ad Rom. 4. dicitur: *Signum accepit Circumcisionis, signaculum justitiæ fidei, quæ est in præputio.* Idipsum saltem volunt Patres; Iustinus Martyr Dial. contra Tryphonem; Circumcisionem (inquit) accepit Abraham, significationis gratiâ, non justitiæ. Irenæus lib. 4. contra hæreses cap. 3. ubi asserit Circumcisionem esse datam, non ut consummationem justitiæ, sed ut cognoscibile perseveraret genus Abraham. Cyrillus lib. 10. in Iulianum negat valuisse ad justitiam. Similia habent alii Patres.

Dico II. Nihilominus circumcisio secundario & consequenter instituta fuit remedium originalis peccati pro parvulis masculis, quo ipsum originale delebatur, & per consequens gratia justificans infundebatur. Ita communiter Doctores cum D. Thoma 4. 70. art. 4. in corp. qui addit ita ab omnibus sentiri, ut mire ipsi citari à Vasquez & Lugo in contrarium ex hoc loco aut ex q. 62. art. 6. ad 3. ubi similiter tradit potius Conclusionem nostram. Quam etiam tradit D. Bonav. d. 1. p. 2. in Expos. textus dub. 1. & art. 2. q. 1. in Conclus. & q. 3. in corp. Immo Scotus q. 1. q. 6. n. 1. ait, hoc supponendum esse tamquam certum. Quod censet etiam vastus aliorum Doctores. Probat ex August. lib. 3. contra Iulian. cap. 18: *Responde si potes: cur ipse Isaac, nisi baptizatus Christi signo circumcisus die octavo fuisse perisset anima ejus de populo suo? Explicat si potes: tanta poena quo merito plesteretur, nisi ab hac illo Sacramento liberaretur? Lib. 2. contra Iulianum litteras*

litteras Posiliani c. 72. Antiquus populus Dei circumcissionem pro baptismo habebat. Lib. 4. de Baptismo contra Donatistas c. 24. cur præceptum est ei, Abrahamæ, ut omnem deinceps infantem masculinum octavo die circumcideret, nisi quia & ipsum per seipsum Sacramentum multum valebat? Et alibi sæpè. Gregorius 4. Moral. c. 2. Quod apud nos valet aqua baptismatis, hoc egit apud Veteres pro iis qui de stirpe Abrahamæ prodierunt mysterium Circumcisionis. Idem tradunt Prosper Ep. ad Demetriadem, Fligentius de Incarnat. cap. 15. Isidorus, Beda, Bernardus, Rupertus, Hugo Victorinus.

Denique Innocentius III. c. Majores de Bapt. dicit, quod Baptisma circumcissioni successe. Et confert verba Genes. 17. Masculus cuius caro præputii circumcisa non fuerit &c. verbis Christi Joan. 3. Nisi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu sancto, non intrabit in regnum Dei. Explicansque utriusque effectus subiungit: Est originalis culpa remittebatur per Circumcisionis mysterium, & damnationis periculum vitabatur, non tamen perveniebatur ad regnum celorum, quod usque ad mortem Christi fuit omnibus obseratum.

Habet insuper hæc Patrum doctrina fundamentum in illis verbis Gen. 17. Masculus, cuius præputii caro circumcisa non fuerit, delebitur anima illa de populo suo, quia pactum meum irritum fecit. Quæ verba licet Varii intelligant de solis adultis; tamen Septuaginta Interpretes, & ex iis Augustinus ac multi veteres Patres repetunt, octavo die. Quod etiam notat Interpres antea v. 12. posuerat. Et quamvis postea rursus id non addat, sententia tamen generalis est, ut etiam de parvulis intelligi possit. Unde lectio Septuaginta (quæ etiam in nova editione facta iussu Sixti V. retenta fuit) explicat editionem vulgatam. Cum itaque parvuli octavo die non circumcisi anima fuerit delenda de populo Dei, non solum carnali Judaico, sed potissimum spirituali, nempe iustorum, ut constanter hunc locum intelligit August. 16. de Civit. c. 27. & frequenter in libris contra Iulianum, signanter lib. 2. cap. 6. sequitur circumcissionem purgasse à peccato originali, cui soli anima pueri est subiecta.

Denique idem confirmat ratio, quæ in prædictis verbis allegatur, videlicet, quia pactum meum irritum fecit: cum enim parvulus octavo die non circumcissus damnari non potuerit ex eo præcisè, quod irritum fecerit pactum de adhibenda circumcissione, quandoquidem pacti personalis sit incappax; sequitur fuisse damnandum ex eo, quod insuper irritum fecerit pactum peccando in Adamo, à quo peccato debebat per circumcissionem purgari. Ita Aug. 1. 2. de Nupt. & Concup. c. 11.

Est tamen observandum circumcissionem non potuisse adhiberi feminis, nec ante octavum diem masculis ob infantium teneritudinem; etsi forte citius adhibita, fuisset va-

Herinc Sum. Theol. Pars IV.

lida quantum ad præsentem effectum, cum remedium ten. pus juxta D. Bonaventuram 4. d. 1. p. 2. legis naturæ. 2. q. 2. sit quidem necessarium quoad observantiam, non tamen quoad efficaciam. Deinde ipsa fuit omissa in deserto quadraginta annis, ut colligitur ex Josue 5. Unde cum non sit credibile feminas generaliter, aut masculos ante octavum diem fuisse destitutos Sacramento justificante, seu remedio, quod licet potuerit adhiberi, aut fideles tanto tempore tam universaliter neglexisse medium unice necessarium parvulis frequenter mox à nativitate morientibus; existimandum est feminis generaliter & masculis periclitantibus ante octavum diem potuisse adhiberi remedium legis naturæ: idemque ex dispensatione aut instinctu divino fuisse adhibitum tempore peregrinationis Israëlitarum per desertum, quo tempore ob incertitudinem motus castrorum, quæ movebantur ad motum nubis, non poterat servari circumcisio. Quæ insuper tunc erat minus necessaria in quantum erat signum distinctivum: cum in deserto non possint Gentibus commiseri. Unde postmodum præcepta fuit una generalis circumcisio in terra promissionis, in typum illius quæ futura est in patria. Quæ rectè notavit D. Bonav. sup.

Ex dictis hac Conclusionem satis colligitur infundatam esse recentem opinionem Lugo disp. 5. sect. 2. qui volens componere auctoritates Patrum specietenus repugnantes dixit circumcissionem tantum fuisse à Deo institutam in signum, adeoque ex institutione sua non delevisse originale; eundem solitam fuisse eadem operam assumi pro remedio legis naturæ (quod putat fuisse ceremoniam liberam) quoad masculos parvulos, quibus aliud necdum erat applicatum. Hoc namque manifestè dissonat allegatis auctoritatibus, quæ apertè tribuunt hanc vim circumcissioni vi institutionis factæ Gen. 17. Quas proinde constanter ita intellexerunt antiquiores Theologi. Deinde gratis dissimulato, quod determinatio remedii legis naturæ fuerit olim in arbitrio illud applicantium: unde didicit Lugo Judæos adeo concorditer relicto veteri remedio adhibuisse masculis suis novum circumcissionis, & usque ad octavum diem expectasse, non adhibita citius aliqua oblatione parvuli mundativa, si non erat vi divinæ ordinationis seu institutionis obligatio in hunc finem regulariter adhibendi circumcissionem?

Dico III. Circumcisio (idem ferè est de Remedio legis naturæ) rectè dici potest parvulis contulisse gratiam deletivam peccati originalis ex opere operato. Ita Scotus sup. num. 11. & plurimi alii. Probatur ex auctoritatibus præced. conclus. citatis, in quibus ex vi institutionis divinæ idem tribuitur circumcissioni quod baptismo; diciturque tantum Sacramentum liberare à pœna interitus, per seipsum multum valere, & originale culpam

43. Nova Patrum explicatio, quam Lugo allegat, refutatur.

44. Circumcisio conferebat gratiam ex opere operato saltem parvulis.

per mysterium circumcisionis remitti; & consequenter per illud conferri gratiam sanctificantem, sine qua juxta legem ordinariam peccati non fit remissio: atqui nihil aliud requiritur ad conferendam gratiam ex opere operato, ergo &c. Confirmatur: quia circumcisio non habet vim ex opere operantis parvuli, qui est incapax meriti personalis; nec ex opere operantis ipsius parentis aut circumcidentis parvulum: nam alioquin male fuisset provulum parvulis, utpote qui à malis circumcisi nullum fructum habuissent. Unde falsum est fuisse requisitam fidem internam parentum, velut meritum operantis: suffiebat enim implicita seu objectiva in ipsa circumcissione, quæ adhibebatur, inclusa, vel ad summum fides Ecclesiæ aut congregationis Fidelium: alioquin non rectè auctoritates remissionem culpæ in solam circumcissionem refundent. Unde *Aug. lib. 1. contra Crescon. c. 31.* & alibi asserit circumcissionem etiam Samaritanorum parvulis valuisse.

45.

Dices I. Circumcisio non contulit gratiam adultis, ut ex Patribus fuse probat Bellarminus l. 2. de Sacrament. c. 14. & seqq. ideoque Apostolus ad Rom. 4. docet Abraham non fuisse justificatum ex circumcissione, sed ex fide, scilicet vivâ per charitatem, & accepisse circumcissionem tamquam signaculum justitiæ fidei, quæ erat in præputio Abraham: ergo circumcisio non confert gratiam ex opere operato: alioquin etiam conferret illam omni non ponenti obicem, idque præter ejus meritum. Resp. dissimulato Antec. Neg. Conf. ad ejus probationem dico sufficere ut conferat gratiam non ponenti obicem, quando adhibetur illi, pro quo est instituta in ratione signi efficacis gratiæ; prout solum instituta fuit pro parvulis peccato originali infectis, seu per actus propios ad justificationem disponere non valentibus, ut ex auctoritatibus & congruentiâ colligitur, & innuitur à *Scoto sup.* Pro adultis verò tantum fuit instituta in signum fœderis & distinctivum populi Dei à reliquis gentibus. Idemque communiter dicitur de Remedio legis naturæ, quod etsi respectu parvulorum esset efficax gratiæ, non tamen respectu adultorum. Aliqui nihilominus existimant remedium externum deletivum originalis peccati potuisse cum fructu semel singulis, etiam adultis, quibus necdum fuisset adhibitum, vel antea justificatis per actum internum, potuisse applicari; non quidem causando in adultis primam gratiam cum attritione instar sacramenti mortuorum (quod imperfectionem istius statûs excedit) sed conferendo gratiæ augmentum. Quare idem consequenter dicunt de circumcissione quoad masculos Hebræorum: etsi ita non profuerit Abraham, utpote qui dudum per remedium legis naturæ gratiam acceperat. Quæ

Ex quo non rectè arguitur contulisse gratiâ adultis,

Quâvis & his gratiam contulisse sit incerta quorundam nec adeo sùdasa conjectura,

Non tamen Abraham illam contulit.

tamen satis gratis videntur dicta, minisque imperfectioni istius statûs congruentia.

Dices II. Apostolus ad Rom. 3. & 4. ad Gal. 3. & 5. aliisque locis videtur adimere circumcissioni vim justificandi, quod etiam faciunt varii Patres. Idem continetur in generalibus locutionibus Scripturæ & Patrum, dicentium Sacramenta veteris legis (sub quibus communiter recitetur circumcisio) non contulisse gratiam, sed illam tantum præfigurasse conferendam per passionem Christi in Sacramentis novæ legis. Quod clarè expressit *Concilium Florentinum in Decreto de Armenis*, cujus verba in principio quæstionis retulimus. Resp. Auctoritates istas posse & debere explicari, ut non contrariantur auctoritatibus *Augustini, Gregorii, Innocentii III.* & aliorum Patrum manifestè tradentium doctrinam nostræ Conclusionis.

Dico itaque Apostolum subinde loqui de circumcissione pro statu novæ Legis; prout 1. ad Cor. 7. ait: *Circumcisio nihil est*, scilicet homini qui Christianam fidem suscepit. Subinde eam sumit pro ipso Judaismo. Quo sensu ad Galat. 5. ait: *In Christo Jesu neque circumcisio aliquid valet, neque præputium*, id est, in Christianismo neque Judaismus, neque Gentilismus quidquam valet ad justitiam seu beatam vitam.

Aliis autem locis ad sensum Judæorum negat circumcissionem aut ulla opera Legis valuisse ad justificationem sine spiritu fidei & merito Christi Jesu; cum tamen ipsi plus æquò in efficacia operû suæ legis præ Gentibus gloriarentur. Ad quod impertinens est, circumcissionem profuisse parvulis masculis Hebræis ex secundaria ordinatione Dei ad deletionem originalis peccati: cum & illam vim habere ipsam dicamus, quatenus erat protestatio fidei in Christum, atque adeò ex ejus merito & passione. Et Judæi hac ratione non possent præ Gentibus gloriari, cum non justificaret tamquam opus legis, sed deserviret tantum parvulis masculis loco remedii legis naturæ, quod etiam habebant Gentes. Alioquin cum Apostolus etiam excludat gloriationem Gentium, sequeretur nec remedium Legis naturæ quidquam valuisse ad justificandum parvulos.

Eodem modo intelligendi sunt Patres, qui phrasi Apostoli non nisi utilitatem specialem circumcissionis præ præputio aut favore Gentibus concessio excludunt. Vel certe volunt non valuisse Abraham adultis & dudum justificato etiam per remedium legis naturæ ad justitiam; neque valere ex primaria institutione: non autem, quin saltem parvulis ex secundaria institutione valuerit. Vel illam sic esse institutam tamquam remedium sine quo non possit obtineri universaliter justificatio, utpote quæ sine illa feminis, nec non ante institutionem

nem etiam masculis obtigerit, ut arguunt quidam Patres. Vel denique illam non fuisse datam velut consummationem seu statum consummatum iustitiae, neque ut dispositionem immediatam ad gloriam, quia non aperuit januam. Vide *Scorum d. 1. q. 6. n. 11.* Si unus vel alter nullam explicationem pate- retur (ut solus *Chrysostomus* juxta *Arriaga disp. 9. s. 4. n. 19.*) id non debet praerudicare no- strae doctrinae.

48. Ad auctoritates aliorum generaliter as- ferentium inefficaciam Sacramentorum Ve- teris Legis, dico illos non comprehendere Circumcisionem respectu parvulorum in- fectorum peccato originali. Nam praeter- quam quod circumcisio non sit ex Moyse, sed ex Patribus, ut dicitur *Joan. 7.* non con- ferebat quoque ipsa gratiam quatenus erat praecise opus legis, sed quatenus erat reme- dium Legis naturae, Gentibus quidem com- mune, sed pro Israelitis masculis divinitus restrictum ad tale signum; & proinde non poterant Judaei idcirco praerudicari glo- riarum. Specialiter autem id censendum est de Concilio Florentino, quod agit contra Armenos ex errore existimantes Sacramenta novae Legis non habere efficaciam, sed esse nuda signa instar Sacramentorum aut ceremo- niarum legis Moisaicae; non enim solent Concilia in locutionibus generalibus con- demnare *Augustini, Gregorii, Innocentii III.* & totaliorum Patrum ac Theologorum do- ctrinam; de qua in Concilio Florentino non fuerat nota controversia specialis. Loquitur itaque Florentinum stylo conclusivo etiam ip- sius *Augustini* (de cujus tamen mente quis merito dubitet, quantum ad efficaciam cir- cumcisionis?) qui iisdem ferè verbis in *Psal. 73. & Ep. 19.* quae est ad Hieronymum, docet Sacramenta antiquae legis non con- tulisse gratiam sed tantum praefigurasse. Si- milia habet *lib. 19. contra Faustum c. 13.* Unde sicut ipse *Augustinus* non comprehendit cir- cumcisionem quatenus erat remedium pro originali pro Israelitis, sic nec Florentinum simili modo loquens, aut alia Concilia. Vel certe cum *Arriaga d. 9. sect. 4. num. 19.* & aliis dicendum foret Florentinum loqui de antiquis, uti de novis, universaliter, adeo- que discrimen subsistere per hoc quod om- nia nova contineant & conferant gratiam, non tamen omnia antiqua, sed potius vix ulla, unum scilicet vel alterum. Et plane ipsi adversarii debent simili aliquo modo explicare Florentinum quantum ad reme- dium legis naturae, quod etiam cum Sa- cramentis ceteris in antiqua lege quoad fe- mica perseveravit, adeoque simili qua cir- cumcisio ratione inter antiqua Sacramenta recensendum esset.

49. Instabis: Concilia videntur continen- tiam & efficientiam gratiae appropriare Sacramentis novae Legis; adeo ut nequi- dem remedium legis naturae videatur poi-

se conferre gratiam ex opere operato, & per consequens nec circumcisio. Resp. Neg. Ass. cum ex antè dictis satis constet institutum fuisse remedium contra peccatum ori- ginale, idque pro masculis de posteritate Abraham fuisse regulariter circumcisionem, adeoque non potuerunt Concilia praedicto remedio efficientiam gratiae denegare, & consequenter loquuntur de Sacramentis & ceremoniis legis Moisaicae non comprehen- sis praefatis remediis. Quamvis Sacramenta novae Legis speciali ratione contineant gratiam, tamquam scilicet sibi propriam, eamque abundantioram, cum etiam reme- dium legis naturae gratiam, quam confere- bat parciorem, deberet ex lege Evangelica mendicare. Sunt tamen Nonnulli, qui pu- tent remedium hoc sive circumcisionem non tam causasse gratiam ex opere operato, quam fuisse meram conditionem sine qua non. Sed hi reducunt difficultatem ad qua- estionem de nomine, in qua sine ratione ne- gant remedium illud sive circumcisionem fuisse causam moralem gratiae, contra aper- ta testimonia *Augustini, Gregorii, Innocentii III.* & aliorum supra citatorum.

Dices denique: Si circumcisio habuerit istum effectum, mirum est, quod *Iosephus & Philo* illius non meminerint, cum tamen ex- actè omnia describant. Resp. Neg. Ass. quia nec meminerunt remedii Legis naturae: ef- fectus autem ille circumcisionis non est, qua- tenus ipsa est ceremonia legis Moisaicae (de qua agunt) sed quatenus jam ante erat sub- rogata in locum remedii legis naturae.

QUESTIO V.

An, Quot, & à quo instituta sint Sacramenta novae Legis?

ESSE in nova Lege proprii nominis Sa- cramenta apud omnes est indubitatum, & patebit ex dicendis de eorum numero, ac singulis in particulari. Necessitas porro ea instituendi non fuit absoluta & simpliciter: poterat enim Deus aliis externis symbolis praesertim sacrificiis, populum Christianum adunare, & gratis liberaliter donandis effi- caciam Sacramentorum supplere. Congru- entissimum tamen fuit, attentà Dei benigni- tate, hominisque infirmi indigentia & con- ditione, huiusmodi sensibilia signa institui. Quare pauca pro multis antiquis, eademque factu facilissima, & intellectu angustissima, & conserva- tione castissima ipse Dominus & Apostolica traditis disciplina; ut inquit *S. Aug. l. 3. de doctrina Chri- stiana c. 9.* quibus Deus, (ut ait *Ep. 118. in princip.*) societatem novi populi colligavit; & in quibus (ut ait *Trid. sess. 14. in proemio de Ex- trema Unct.*) auxilia maxima prae paravit, quibus Christiani conservare se integros, dum viverent, ab omni graviore spiritibus incommodo possent.

Solutio.

50. Cur Iosephus & Philo non meminerint remedia Legis naturae: effectus autem ille circumcisionis non est, quatenus ipsa est ceremonia legis Moisaicae (de qua agunt) sed quatenus jam ante erat subrogata in locum remedii legis naturae.

51. In nova lege Sacramenta instituta sunt congruentissimi.

52.
De quorum numero valde incertanter & diversimodè loquuti sunt Sæculari recentiores.

De numero Sacramentorum Hæretici recentiores tam diversimodè & inconferenter scripserunt, ut omnes inter se, & iidem sæpè secum pugnent; ut ex illorum scriptis deducit Bellarminus l. 2. de Sacrament. in genere c. 23. Calvinista quidem communiter solum admittunt Baptismum & Cœnam: Calvinus ipse l. 4. Instit. c. 19. §. 28. & 31. illis addit Ordinationem: quam ideo non posuit in numero, quòd non est Sacramentum Ordinarium, nec commune apud omnes fideles, ut habet §. 28. citato. Alii admittunt Baptismum, Cœnam & Matrimonium, ut Zwinglianus. Lutherani communiter admittunt Baptismum, Eucharistiam & Pœnitentiam, secuti Lutherum; qui tamen aliquando docet, secundum usum Scripturæ loquendo tantum esse unum, aliquando verò, si rigidè loqui velimus, esse duo, Baptismum & Eucharistiam. Alii his tribus etiam annumerant Ordinem, ut Melancthon; qui alibi propendet ad superaddendum Matrimonium: quamvis idem nunc duo, nunc tria, nunc quatuor admittat. Tandem Lutherani aliqui admittunt septem: quæ etsi neganda censuerit Lutherus in lib. de Babylonica in initio, tamen in medio lib. cap. de Confirmat. dixit se non damnare septem Sacramenta, sed tantum negare ea ex Scripturis probari posse. De quibus vide Bellarminum sup.

53.
Sed fides Catholica non plura neque pauciora statuit, quam septem.

Qua sumatur in universali traditione Ecclesia.

Fides Catholica docet esse septem, & non plura, neque pauciora novæ legis Sacramenta propriè dicta; quæ sunt, Baptismus, Confirmatio, Eucharistia, Pœnitentia, Extrema-Unctio, Ordo & Matrimonium. Ita definit Trid. sess. 7. de Sacram. in gen. c. 1. Idem antea definierat Florentinum in Decreto de Armenis, consentientibus non solum Latinis, sed etiam Græcis & Armenis. Idem jam ab annis amplius quadringentis cum Magistro docuerunt unanimiter Theologi. Ratio principalis est voluntas Christi; cuius certissimum testimonium sumitur ex Ecclesiæ universali traditione: quam à Christo & Apostolis proflexisse inde patet, quòd nec inter Catholicos hac de re, umquam fuerit dissensio, nec Hæretici Lutherani & Calvinisti antiquiores contradixerint; nullum etiam Concilium aut Pontifex istum numerum primò introduxisse legatur, nec ullus Historicus umquam retulerit primum istius doctrinæ auctorem, vel tempus quo cœpit doceri; uti de singulis hæresibus origo eorum refertur ab Auctoribus res sui temporis conscribentibus. Provenit ergo ex traditione Christi & Apostolorum, juxta regulam Augustini l. 4. de Baptismo c. 24. Quod universa tenet Ecclesia, nec Conciliis institutum, sed semper reverentum est, non nisi auctoritate Apostolica traditum resistere creditur. Deinde agendo de singulis Sacramentis in particulari ostenditur, quòd sint verum Sacramentum; de aliquo autem alio, præter septem prædicta, ex nullo capite ostendi potest.

Congruentiam hujus numeri septenarii assignat Florentinum sup. Nam cum Sacramenta ordinentur ad hominem perficiendum; isque perfici possit, vel in ordine ad communitatem, vel in ordine ad seipsum: Hinc quinque prima Sacramenta ad spirituales hominis in se ipso perfectionem, duo ultima ad totius Ecclesiæ regimen multiplicationemque ordinata sunt. Nam baptismus spiritualiter regenerat, confirmatio augemur & in spiritu roboramur: renati & roborati nutrimur divinæ Eucharistiæ alimonia; infirmati sive vulnerati per peccatum medicinali Pœnitentiæ Sacramento sanamur; sicut & per Extremam-Unctionem sublati infirmitatum reliquiis esse peccato relictis spiritualiter sanamur, pro extrema lucta roboramur, ac etiam corporalem (si expediat) sanitatem recipimus. Ordine Ecclesia gubernatur ac propagatur spiritualiter, corporaliter Matrimonio. Vide D. Bonav. l. 2. art. 1. q. 3. in corp. & D. Thomam q. 65. a. 1.

Nec obstat, quòd Scriptura & Patres nullibi dicant esse septem Sacramenta: nam nullibi etiam hoc negant: adeoque id non concludit ab auctoritate negativa. Quemadmodum non sequitur, non esse quatuor Evangelia, quia Scriptura nullibi hoc dicit. Prout etiam minimè dicit Scriptura aut Patres esse tantum duo, aut tria aut quatuor Sacramenta: qualem tamen numerum statuunt Hæretici. Non fuit etiam Scripturæ aut Patrum propositum omnia Sacramenta enumerare; quamvis singula sparsim satis tradant, prout nos suis locis ostendemus. Interea videri potest Bellarm. sup. c. 24.

Sufficere profectò debet auctoritas & traditio Ecclesiæ, ut de ea præclarè Hieronymus Dialogo contra Luciferianos ante m. An. nescis (inquit) hunc esse Ecclesiæ morem, ut baptizatis postea manus imponantur, & ita invocetur Spiritus sanctus? Exigis ubi scriptum sit in actibus Apostolorum. Et etiamsi sacra Scriptura auctoritas non subisset, totius Orbis in hanc partem consensus instar præcepti obrineret.

Non obstat etiam, quòd Augustinus Ep. 118. in princ. dicat, Christianos frui Sacramentis numero paucissimis, observatione satillimis, significatione præstantissimis sicut est Baptismus nomine Trinitatis consecratus, Communicatio corporis & sanguinis ipsius; & si quid aliud Scripturis Canonice commendatur. Nam ibi duo principalia, facilia & communia solum exprimit gratiæ exempli, non dubitans tamen, sed potius supponens esse plura. Pro quo remittit ad commendationem Scripturæ, haud tamen excludens Traditionem Ecclesiæ, quam tanti fecit, ut l. contra Epistolam fundamenti c. 5. dicere non dubitaverit: Ego verò Evangelio non crederem, nisi Catholica Ecclesia me commoveret auctoritas.

Simili modo quò Epist. 118. loquitur etiam l. 3. de Doctrina Christiana c. 9. ubi post

Qu. V. An quot, à quo instituta sint Sacramenta novæ Legis. 125

post verba relata n. 1. subdit: Sicuri est Baptismi Sacramentum, & celebratio corporis & sanguinis Domini. Quare alibi apertè plura significat. Nam Conc. 1. in Psal. 103. circa medium ait: Respice ad mînera ipsius Ecclesiæ: Munus Sacramentorum in Baptismo, in Eucharistia, in ceteris Sacramentis. Et lib. 5. de Baptismo cap. 20. ait: Quomodo exaudit Deus homicidam deprecantem, vel super aquas baptismi, vel super oleum, vel super Eucharistiam, vel super capita eorum quibus manus imponitur? De Confirmatione lib. 2. contra litteras Pelliani cap. 104. Sacramentum Chrismatism in genere visibilium signaculorum sacramentum est, sicut ipse Baptismus. De ordine l. 2. contra Epist. Parmeniani c. 13. inquit: Vtrumque (scilicet Baptismus & Ordinatio) Sacramentum est, & quâdam consecratione utrumque homini datur. De Extrema-Unctione videndum est in libro de Speculo, & Serm. 215. de temp. & l. 2. de Visitat. infirmorum (de quo tamen non constat, quod sit Augustini) c. 4. De Sacramento Matrimonii clarè tractat lib. de bono conjugali c. 16. 18. 19. & 24. Unde patet Augustinum omnia septem Sacramenta agnoscere.

Quod ad ordinem Sacramentorum attingit, enumerantur ea ordine à nobis superioribus posito, tum à Florentino & Tridentino, tum à Catholicis Scriptoribus communiter. Idemque ferè est ordo susceptionis seu executionis: cum ingressis Ecclesiam per Baptismum adultis mox, si opportunum sit, datur Confirmatio, dein Eucharistia, etiam parvulis post Baptismum olim præberi solita; quam proinde per accidens, & aliis præcedit Pœnitentia, cujus, ipsiusque Christianæ vitæ consummativa est Extrema-Unctio. Ordo & Matrimonium inter se non habent ordinem. Quantum ad ordinem dignitatis, non omnia esse inter se paria definit Trid. sess. 7. can. 3. Dignissimum siquidem constat esse divinum & Venerabile Sacramentum, quod & sanctitate & mysteriorum numero ac magnitudine longè cæteris antecellit. In reliquis variæ possunt considerari rationes, quibus singula singulis præferantur, ut in Baptismo major efficacia, in Confirmatione dignior minister, in ordine nobilior gradus seu status &c.

Denique quod attinet Auctorem sive institutorem novæ Legis, indubiè est Christus Dominus; qui omnia instituit per se immediatè. Ita unanimiter Theologi, præsertim post Tridentinum. Nonnulli tamen (quod non mirum) qui olim ante Tridentinum scripserunt aliter senserunt, vel sensivisse vili sunt de quibusdam Sacramentis, signatè Confirmatione velut institutâ à Concilio Meldensi, & Extrema-Unctione velut institutâ ab Apostolis, nisi fortasse de promulgatione loquantur. Difficilia quædam de his habet S. Bonaventura 4. d. 7. art. 1. q. 1. in corp. ubi videtur præferre illam sententiam, quæ docebat Confirmationem quoad for-

mam fuisse postmodum institutam à Spiritu sancto & q. 2. Christus (inquit) hoc Sacramentum non instituit. Similiter d. 23. art. 1. q. 2. in corp. videtur docere Extremam-Unctionem esse à Spiritu sancto per Apostolos velut promulgantes institutam; sicut præcepta Legis veteris sunt à Deo data per Moysen, ut explicat ibid. ad 2. Nihilominus sensum S. Bonaventuræ non differre à doctrina hodie communi observat Angelus Rocca in Præfat. ad Lectorem præfixâ Tomo 5. Ex Breviloquio p. 6. c. 4. Centiloquio p. 3. sect. 4. 7. Hoc tenendum est (inquit Breviloq. loco cit.) quod septem Sacramenta legis gratiæ Christus instituit tamquam novi testamenti mediator, & præcipuuslator legis, in qua vocavit ad promissa eterna, dedit præcepta dirigentia, & instituit Sacramenta significantia.

Et infra subdit: Instituit autem prædicta Sacramenta diversimodè: Quædam scilicet ex eis confirmando, approbando & consummando, ut matrimonium & Pœnitentiam (quæ nempe ante legem novam extiterant, & per Christum sunt confirmata & consummata in ratione Sacramenti novæ legis) Quædam autem instituendo & initiando, ut Confirmationem & Unctionem extremam (quæ nimirum velut novæ legi propriissimè inlinuavit, dum pueris manus imposuit, & Apostolos misit ungere ægrotos, & quibus sua institutione primum initium dedit) Quædam vero initiando, & consummando, & in semetipso suscipiendo, ut Sacramentum Baptismi, Eucharistia & Ordinis. Hac enim tria, & plene instituit, & etiam primum suscepit.

Probatur doctrina communis ex Trid. sess. 7. can. 1. ubi dicitur: Si quis dixerit Sacramenta novæ Legis non fuisse omnia à Jesu Christo Domino nostro instituta anathema sit. Ubi licet Concilium non addat, immediatè, id tamen exigit verborum proprietates: cum non dicatur propriè quis aliquid instituire, ad quod instituendum alteri solum tribuit potestatem. Sic enim et si Deus sive Christus Ecclesiæ dederit potestatem ferendi leges, tamen leges ab Ecclesia latæ, non dicuntur divinæ aut latæ à Deo. Deinde Trid. sess. 14. can. 1. de Sacramento Extremæ-Unctionis (de quo poterat maximè dubitari) definit, illud esse à Christo Domino nostro institutum, & à B. Jacobo Apostolo promulgatum. Ubi cum Apostolo solum tribuat promulgationem, clarè patet, ipsum non Apostolis, sed Christo adscribere immediatam institutionem. Denique quia aliàs rectè diceretur, Christum instituisse omnia sacramentalia, quia dedit Ecclesiæ potestatem ista instituendi.

Probatur II. Quia Trid. sess. 21. cap. 2. supponit Ecclesiam nihil posse mutare circa substantiam Sacramentorum: existimavit ergo Ecclesiam non posse instituire; cum ejus sit legem mutare, cujus est ferre.

Confirmatur I. ex Apostolo 1. ad Cor. 4.

58.
Quod effecit
cacter in-
fertur ex
Tridentino.

ubi dicuntur Apostoli non Auctores, sed dispensatores mysteriorum Dei. Confirmatur II. quia aliqua Sacramenta sunt immediatè à Christo instituta; ergo omnia: cum de omnibus sit par ratio: omnia enim significant & efficiunt gratiam, quæ à solo Deo potest causari: omnia concurrunt tamquam columnæ & ædificium Ecclesiæ, cujus architectus & caput est Christus.

Ob evidentiam horum testimoniorum, signanter Tridentini, censent Aliqui Conclusionem esse de fide: Alii (ut Sorus & Suarez) eam sine temeritate negari non posse. Nec mitiorem censuram alii recentiores Scriptores de opposita doctrina ferrent, qui nostram velut indubitata unanimiter tradunt.

Quanta sit hujus doctrina certitudo.

60.

Nec obstat illud Cypriani Serm. de ablutione pedum dicentis: *Ipse summus Sacerdos sui est Sacramenti* (intellige, Eucharistiæ) *institutor & auctor: in cæteris homines Spiritum sanctum habuere Doctorem.* Nam ex hoc, ut sonat, accepto contra ipsos Hæreticos sequeretur Christum nequidem baptismi esse auctorem. Deinde ex stylo & aliunde satis colligitur auctorem non esse Cyprianum, qui etiam præjudicare non posset doctrinæ ab Ecclesia declaratæ. Præterea responderi posset, per suum Sacramentum, intelligi omnia septem, utpote verè Christi Sacramenta, à quo & alia præcepta immobiliter instituta esse Auctor præmiserat, inter illa recensens Baptismum, Confirmationem & Ordinem. Quare *ly in cæteris* non refertur ad Sacramenta, sed ad ea, quæ Apostoli Spiritu sancto dictante scripserunt & tradiderunt, quibus similiter nihil addi, nihilquæ subtrahi potest, ut idem Auctor ait. Vide Vasquez disp. 135. n. 12. & 13.

Auctor Serm. de ablutione pedum non est Cyprianus:

Cujus equidem verba explicantur.

61.

Non obstat etiam, quòd Aug. Epist. 118. c. 1. postquam dixisset: *Sacramentis numerus participisimis societatem novi populi colligavit; sicuti est Baptismus, Communicatio corporis & sanguinis ipsius, & si quid aliud in Scripturis Canonis commendatur;* subdat: *illa autem, quæ non scripta, sed tradita custodimus, quæ quidem toto terrarum orbe observantur, dantur intelligi, vel ab ipsis Apostolis, vel plenariis Conciliis commendata atque statuta retineri.* Nam hæc verba non refert Augustinus ad Sacramenta (ut explicat Poncius disp. 41. n. 43. consequenter sic torquens verba Augustini, quasi significet ea retineri in Ecclesia tamquam instituta & commendata à Deo, & data intelligi per Apostolos vel Concilia) quæ quidem generatim jam antea expresserat, sed ea refert ad instituta Ecclesiastica, sicuti (verba sunt Augustini immediatè subjecta) quòd Domini passio & resurrectio & ascensio in cælum, & adventus de cælo Spiritus sancti, anniversaria solemnitate celebrantur. Et si quid aliud tale occurrerit, quòd servatur ab universâ quacumque se diffundit Ecclesiâ.

Explicatur locus Augustini ex Epist. 118.

62.

Sed controversia manet inter Scholasti-

cos, an ex speciali Dei commissione potuisset institui aliquod Sacramentum à puro homine. Quæ lis cum videatur de nomine; breviter

Dico, quòd posset Deus committere creaturæ potestatem designandi certa signa, quibus Deus infallibiliter annecteret gratiam, sicut est annexa Sacramentis de facto institutis: cum nulla in hoc appareat repugnantia. Unde si institutio Sacramenti nil aliud importet (prout vult Suarez & plures alii) potest creaturæ committi facultas instituendi Sacramenta. Non potest tamen creaturæ à Deo committi potestas instituendi signa efficacia gratiæ tali modo, ut sicut vis significandi, sic etiam vis causandi gratiam (quod utrumquæ importat Sacramentum) in voluntate seu institutione creaturæ radicetur, aut illà principaliter nitatur: quamvis enim significatio ex instituto non excedat facultatem hominis tamquam instituentis & causæ principalis; gratiæ tamen causatio vires illius superat. Unde Scotus d. 1. q. 3. n. 5. & 6. Vasquez disp. 135. c. 2. & alii considerantes institutionem Sacramenti seu signi causativi gratiæ, quatenus æqualiter referretur in instituentem, tum sub ratione signi, tum sub ratione causæ gratiæ, rectè illam creaturæ esse delegabilem negarunt. Atque ita constat, esse quæstionem de nomine, in qua optimè dici videtur, potestatem instituendi Sacramentum sic posse delegari creaturæ, ut tamen institutio simul & principaliter foret à Deo, tum quatenus delegante auctoritatem designandi signa quæ vellet, tum quatenus ipse dat efficaciam conferendi gratiam, scilicet per volitionem suam institutione creaturæ priorem, quæ voluit gratiam annecti signis à creatura designandis, posito quòd designentur. Ita Poncius d. 41. q. 6. n. 40.

Si verò quæretur, an potestas excellentiæ, quæ competiit humanitati Christi circa institutionem Sacramentorum, potuisset divinitus communicari puræ creaturæ? Resp. Doctores passim id quidem negare, quæstionem tamen indigere declaratione. Nam humanitas Christi concurret in primis designando signa sensibilia, eaque Ecclesiæ præscribendo. Et hoc constat potuisse communicari puræ creaturæ. Secundò concurreret merendo de condigno gratiam remissionis peccatorum vel augmentum justitiæ istis signis annecti, adeoque ipsam gratiam moraliter causando. Et de hoc quoque censendum est non implicare quantum ad meritum augmenti gratiæ. Sed est controversia, quæ non est hujus loci, an divinitus possibile sit meritum puræ creaturæ, quamvis sanctæ, quòd sit condignum remissionis alienorum peccatorum mortaliū, asserentibus id Scorsitis, cæteris ferè id negantibus. Verum independenter ab hujusmodi merito potuisset in humanitate Verbo

Qu. I. An res & verba sint materiae & forma Sacramentorum novae legis. 127

bo unita; adeoque etiam in pura creatura, esse potestas excellentiae quantum ad praesens, quamvis non tam perfecte defectu tituli meriti seu moralis causalitatis gratiae. Denique concurrunt humanitas Christi sic, ut in ordine ad habendam causam completam institutivam non foret opus ire extra personam, utpote, in qua junctim erat humanitas & divinitas. Et hoc constat non esse

communicabile purae creaturae manenti tantum; uti nec communicabilem esse potestatem excellentiae, quatenus connotat suam radicem seu fundamentum, scilicet Unionem hypostaticam. Et sic satis declaratum manet, an vel qualiter pura creatura divinitus potuisset circa institutionem Sacramentorum facere id quod humanitas Christi fecit.

DISPUTATIO SECUNDA.

De Materia & Forma Sacramentorum novae Legis.

CUM omne Sacramentum novae Legis sit signum sensibile, dubitari non potest, quin in eo reperiatur illud quod signum est, & insuper ipsa significatio, quae se habet ad rem, quae signum dicitur, tamquam forma ad materiam: sicut figura v. g. sedis, habet se per modum formae respectu ligni, ex quo tamquam materia illud arte factum componitur. Sed sicut in hac ipsa materia v. g. ligno est praeterea materia & forma ligni: sic quaeritur, an in ipsis rebus sensibilibus quae signa Sacramentalia sunt, reperiatur praeterea quod se habet instar materiae, & aliud quod per modum formae.

ex divina institutione. Congruentia est, quod Sacramenta novae legis proportionate ad ipsam legem debeant esse signa perfectissima, adeoque sensibilia sensibus perfectioribus, qui sunt visus & auditus; res autem videntur, verba audiuntur: & quia res praesupponuntur verbis, & ab his quasi determinantur, ideo res dicuntur materia, verba forma. In veteri tamen Lege pleraque aut etiam forte omnia Sacramenta constabant solis rebus: non enim reperitur aliqua verborum formula pro Circumcisione ceterisque illius legis Sacramentis praescripta. Idque congruebat obscuritati istius status & Sacramentorum umbraticorum; cum verba clarius & expressius significent, quam res.

Notandum autem non velle Concilium Florentinum, quod in quolibet Sacramento quavis verba concurrentia sint forma: cum idem Concilium, ac etiam Tridentinum sess. 14. c. 3. & can. 4. Confessionem verbalem recensent tamquam materiam Sacramenti Penitentiae; ac similiter satisfactio saepe consistat in verbis, v. g. precibus vocalibus. Manet equidem doctrina Concilii generaliter vera: quidquid aliquam exceptionem fecerit Durandus 4. dist. 1. q. 3. n. 8. quia etiam Sacramentum Penitentiae constat verbis absolutionis tamquam forma, & rebus tamquam materia, scilicet peccatis, quae sunt materia circa quam, & contritione, quae est materia proxima. Confessio etiam, etsi consistat in verbis, sive proprie dictis, sive aequivalentibus in necessitate, habet se tamen instar rei, quatenus ulterius determinatur per verba absolutionis tamquam formam. Similiter in Matrimonio reperiuntur res tamquam materia, scilicet corpora contrahentium, quae sunt materia circa quam & objectum contractus ac Sacramenti matrimonii: nec opus est aliam ibi materiam quaerere, ex qua Sacramentum componatur (qua in re plurimum laborant Varii, signanter Lugo d. 2. sect. 1.) cum illud imitetur naturam contractuum, quorum materia censetur esse ipsum objectum quod in contractu proponitur. Ex quibus solutae manent rationes dubitandi Durandi.

QUESTIO II.

An Sacramenta novae Legis consistant rebus ut materia, & verbis ut forma?

RESP. affirmative. Est certa & communis Theologorum Doctrina. Eamque expressit Concilium Florentinum in Decreto de Armenis dicens: Haec omnia Sacramenta perscrutantur rebus tamquam materia, verbis tamquam forma. Ideoque Innocentius III. c. Non ut apponeres 5. De Baptismo definit, non esse Baptismum, qui collatus fuit per salivam defectu aquae. Et Alexander III. c. Si quis eod. tit. determinat non esse baptismum collatum per ablationem aquae sine prolatione verborum: Ego te baptizo. Item de quibusdam Sacramentis v. g. Baptismo & Eucharistia, colligitur ex Scriptura, & de omnibus docet Ecclesiae traditio, quae ab Apostolis proflixit. De quibus Dionysius Areopagita c. 1. Ecclesiastica Hierarchia ait: Primi Duces sacerdotalis muneris visibilibus signis caelestia Sacramenta texerunt, & partim scriptis, partim non scriptis institutionibus nobis tradiderunt. Ratio a priori est: voluntas Christi nobis per Ecclesiam intimata: supposito enim quod Christus determinata signa instituerit, patet ea necessario esse observanda: cum significatio practica gratiae competere nequeat signis, nisi

In Sacramentis appropinquat sensibilem quodam sensu est materia, significatio forma.

Sic ut Sacramenta consistant rebus ut materia, & verbis ut forma.

3. Etsi non quavis verba in omnibus Sacramentis sint forma.

Generaliter tamen vera manet doctrina Florentini quoad materiae & formam.

